

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Шинкарук Анастасії Іванівни «Адміністративно-правові засади діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Переважаюча більшість цивільно-правових відносин так чи інакше стосується інституту права власності та однієї з основних його складових частин – права власності на нерухоме майно. Згідно із Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» було створено єдину систему органів державної реєстрації прав на нерухоме майно та визначено, що інформація про всі права на нерухоме майно та їх обтяження, суб'єктів прав, об'єкти нерухомого майна, документи, на підставі яких проведено державну реєстрацію прав, підлягають занесенню до єдиної державної інформаційної системи – Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Відповідно до останніх змін, внесених протягом 2012-2013 рр. до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», для реалізації державної політики у сфері державної реєстрації прав залучено нотаріусів, як спеціально визначених суб'єктів, які проводять державну реєстрацію прав одночасно з посвідченням нотаріальних дій з нерухомим майном. Таким чином, на нотаріусів України було покладено виконання особливих функцій, що пов'язані з офіційним визнанням і підтвердженням фактів виникнення, переходу або припинення прав на нерухоме майно, обтяження цих прав у результаті посвідчення правочинів з таким майном. Втім, наділення нотаріусів відповідними повноваженнями вимагає формування нових підходів до визначення адміністративно-правових засад їх діяльності у досліджуваній сфері. Таким чином, не викликає сумніву, що дисертаційне дослідження Шинкарук Анастасії Іванівни на тему: «Адміністративно-правові засади діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації» є актуальним та своєчасним.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Концепції реформування органів нотаріату (наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 р. № 3290/5) та в межах Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр. (Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015). Роботу підготовлено відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета роботи полягає в тому, щоб на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу чинного законодавства України та підзаконних нормативно-правових актів визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації, надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо їх удосконалення.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Методологічною основою дослідження стали загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлено системним підходом, що дало дисертанту можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження є наукові праці фахівців у галузі теорії держави і права, конституційного права, цивільного права, адміністративного права, фінансового права, підприємницького права, інших галузевих правових наук. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, міжнародних нормативно-правових актів, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають правові засади діяльності нотаріату в Україні. Інформаційну та емпіричну базу роботи становлять узагальнення практики нотаріальної діяльності в Україні, зарубіжного

досвіду, аналітичні та статистичні матеріали, політико-правова публіцистика, довідкові видання.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є одним із перших монографічних досліджень теорії та практики адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації, що дозволило сформулювати низку пропозицій та рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства, яке закріплює правові засади діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації.

Насамперед, особливої уваги заслуговує висновок дисертантки про те, що в системі правових засад діяльності нотаріусів в сфері державної реєстрації норми адміністративного права відіграють домінуючу роль, адже положення більшості нормативно-правових актів регулюють суспільні відносини, які становлять предмет адміністративної галузі права (підрозділ с.78).

Здобувачка цілком слушно обґрунтовує, що принципи адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів в сфері державної реєстрації слід розподілити на три групи, а саме: загальноправові принципи, до яких відносяться принципи законності, верховенства права, відповідальності держави, принципи забезпеченості прав і свобод людини і громадянина; принципи притаманні адміністративній галузі права загалом, а саме: принцип повноти регулювання, публічності, відповідальності, підзаконності адміністративно-правовому законодавству; спеціальні принципи (с.78).

Змістовним є висновок дисертантки стосовно того, що елементами механізму адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів в сфері державної реєстрації виступають форми та методи правового регулювання. При цьому, до основних форм механізму правового впливу на відносини, що виникають в аспекті здійснення нотаріусами державно-реєстраційних повноважень було віднесено: видання нормативно-правових актів; організаційно-управлінське забезпечення діяльності нотаріусів в сфері державної реєстрації; вчинення юридично значимих дій (с.127-128).

Цілком слушною вбачається думка здобувачки стосовно того, що дисциплінарна відповідальність нотаріуса за порушення законодавства у сфері державної реєстрації представляє собою можливість настання для останнього заходів негативного характеру у разі вчинення ним дисциплінарного проступку. Під дисциплінарним проступком нотаріуса запропоновано розуміти невиконання та/або непалежне виконання ним своїх обов'язків у сфері державної реєстрації, а також перевищення повноважень, яким його наділено відповідно до норм чинного законодавства України. Відзначено, що в чинному законодавстві відсутній єдиний нормативно-правовий акт, в якому визначається порядок притягнення нотаріуса до дисциплінарної відповідальності. А відтак можна говорити про те, нотаріус притягується до дисциплінарної відповідальності на тих же засадах, що і інші суб'єкти у сфері державної реєстрації, однак при цьому відмінними є лише види стягнень (с.130).

Досить змістовно доведена необхідність чітко врегулювати підстави проведення камеральних перевірок діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації. Адже чинний порядок проведення контрольних заходів, зокрема камеральної перевірки, щодо діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації, не передбачає права інших суб'єктів, зокрема органів влади, окрім органів Мін'юсту, ініціювати таку перевірку. Переконані, що у діючому законодавстві необхідно закріпити положення про те, що досліджуваних контроль, з метою перевірки законності діяльності нотаріуса у сфері державної реєстрації, також проводяться за вмотивованою вимогою правоохоронних органів (с.175).

Цілком слушно авторка зазначає, що основними (прогалинами) адміністративного законодавства, яке регулює діяльність нотаріусів у сфері державної реєстрації, є: а) чинний закон про «Нотаріат» практично не містить положень щодо виконання нотаріусом функцій і повноважень державного реєстратора, натомість дане питання регламентується іншими спеціальними законами і підзаконними актами. Через це особа, що займається

нотаріальною діяльністю, не має цілісного правового статусу як суб'єкт, уповноважений державною на виконання публічних функцій. Особливо яскраво відсутність якісного законодавчого врегулювання поєднання особою правового статусу нотаріуса і суб'єкта державної реєстрації проявляється у питаннях блокування доступу до державних реєстрів; б) чинне законодавство не містить норм, які б передбачали пряму заборону нотаріусу виконувати функції і повноваження державного реєстратора, якщо його діяльність як нотаріуса зупинена; в) чинне законодавство прямо встановлює, що здійснити реєстрацію має той нотаріус, який вчинив відповідну нотаріальну дію, передавання повноважень щодо здійснення такої реєстрації іншому нотаріусу чи державному реєстратору не передбачено, а отже проблемним є питання врегулювання можливості завершення державною реєстрацією вчинених нотаріальних дій, якщо доступ до реєстру нотаріусу заблоковано (с.175-176).

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, що потребують додаткових пояснень та уточнень, зокрема:

1. Так, визначаючи форми адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в сфері діяльності нотаріусів, як суб'єктів державної реєстрації, авторка серед таких форм в першу чергу називає видання нормативно-правових актів положення яких регулюють діяльність нотаріусів в сфері державної реєстрації. Дійсно, ми погоджуємось із такою точкою зору, однак здобувачці варто було більш детально розкрити що представляє собою нормотворчість, як форма адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів, як суб'єктів державної реєстрації (с.90).

2. На сторінці 160 дисертанткою відзначено, що в жодному нормативно-правовому акті «не передбачено ніяких вказівок, ані щодо строків направлення суб'єктом розгляду скарги відомостей до правоохоронних органів, ані щодо строків проведення перевірки правоохоронними органами». Тому цілком справедливо запропоновано передбачити, що «невідкладно, але не пізніше наступного дня, з моменту

прийняття суб'єктом контролю рішення про звернення до правоохоронних органів з метою здійснення ними відповідної перевірки обставин справи, що вирішується контролюючим органом, усі необхідні відомості мають бути направлені до відповідного правоохоронного органу». Однак, авторці варто було більш детально обґрунтувати власну точку зору та пояснити: по-перше, до якого саме органу подається заява; по-друге, визначити порядок передачі відповідної заяви (e-mail, поштою, кур'єром, самотійно, тощо).

3. Не можна не погодитись із думкою авторки про те, що «необхідно конкретизувати строки, на які компетентний суб'єкт може заблокувати доступ нотаріуса до Єдиного державного реєстру та (або) Державного реєстру прав, адже наразі вони у чинному законодавстві не встановлені» (с.161). Втім, здобувачці необхідно було запропонувати власне бачення щодо конкретних строків блокування доступу нотаріуса до Єдиного державного реєстру та (або) Державного реєстру прав.

4. Досліджуючи позитивний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації зарубіжних країн авторка пропонує підвищити авторитет нотаріусу, значимість здійснюваних ним дій, та його обов'язкову участь, як додаткової сторони, у відносинах пов'язаних із державною реєстрацією (с.173). Однак, зі змісту не до кінця зрозуміло, яким саме чином, здобувачка пропонує підвищувати авторитет нотаріусу, в тому числі і в контексті досліджуваної проблематики.

5. Судячи зі списку використаних джерел, здобувачка, під час підготовки дисертаційного дослідження, проаналізувала велику кількість дисертаційних досліджень інших вчених, як у галузі трудового права, так і інших галузей права і це є дуже добре, адже дисертанткою було використано сучасну наукову літературу. Однак їй варто було більш критично ставитись до поглядів вчених та не боятись виловлювати власну точку зору, навіть коли аналізуються праці докторів наук.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертанткою

роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад авторки в юридичну науку. Вдалиий і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження. Авторка сформулювала свої висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняного адміністративного права.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема викладені в дисертації положення можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення проблем діяльності нотаріусів у сфері державної реєстрації (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); правотворчості – під час розроблення, підготовки й уточнення нормативно-правових актів з питань нотаріальної діяльності в Україні; правозастосуванні – під час вдосконалення практичної діяльності нотаріусів у сфер державної реєстрації; освітньому процесі – в ході підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Суд та правоохоронні органи»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Національній академії внутрішніх справ.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до вимог МОН України.

Викладене дозволяє зробити висновок: дисертація Шинкарук Анастасії Іванівни за темою: «Адміністративно-правові засади діяльності нотаріусів у

сфері державної реєстрації» є завершеною науковою працею, відповідає вимогам, що ставляться до написання кандидатських дисертацій, а її авторка – Шинкарук Анастасія Іванівна – заслуговує на присудження наукового ступеню кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Т.в.о. завідувача
докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент**

О. Ю. Дрозд

